

*แนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

एमफिका วงศ์ต่อม^{1*} สุภาพร เติวิยะ² ไพโรภ รัตนขวงค์³

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย

²⁻³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย

*Corresponding author e-mail: 678914044@cru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 (3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน ครู 100 คน ข้อที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 2 คน ครูผู้สอนจำนวน 1 คน และข้อที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 2 คน โดยใช้เครื่องมือที่ศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีผลการศึกษา โดยสรุปดังนี้ 1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก 2. ปัจจัยในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ปัจจัยภายใน 1) ด้านโครงสร้างและนโยบายของสถานศึกษา 2) ผลผลิตและบริการ 3) บุคลากร 4) ประสิทธิภาพทางการเงิน 5) วัสดุทรัพยากร และ 6) การบริหารจัดการ ปัจจัยภายนอก 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ด้านเทคโนโลยี 3) ด้านเศรษฐกิจ และ 4) ด้านการเมืองและกฎหมาย 3. แนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 7 กระบวนการ ได้แก่ ด้านการวางแผนส่งเสริมครู ด้านการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; โรงเรียน กพด.

Guidelines for Curriculum Administration Based on the Sufficiency Economy Philosophy of Schools under the Royal Initiative Project (HRH Project) under the Office of Nan Primary Educational Service Area 2.

Eampika Wongtom^{1*} Supaporn Tewiya² Pairop Rattanachuwong³

¹Master of Education Program in Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

²⁻³Lecturer of Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: 678914044@crju.ac.th

ABSTRACT

This independent study aimed to 1) examine the current state of curriculum administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in HRH Project under the Nan Primary Educational Service Area Office 2; 2) investigate the factors affecting curriculum administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in HRH Project under the Nan Primary Educational Service Area Office 2; and 3) propose guidelines for curriculum administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in HRH Project under the Nan Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments used were questionnaires and semi-structured interviews. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. 1. the overall state of curriculum administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in KPD schools was at a high level, indicating that schools have appropriately integrated the Sufficiency Economy Philosophy as a guiding framework for curriculum administration; 2) the factors affecting curriculum administration consisted of internal factors, including school structure and policies, outputs and services, personnel, financial efficiency, materials and resources, and management; and external factors, including social and cultural aspects, technological aspects, economic aspects, and political and legal aspects; and 3) the proposed guidelines for curriculum administration based on the Sufficiency Economy Philosophy in KPD schools comprised seven processes: 1. teacher development planning, 2. curriculum development, 3. learning activity management, 4. learning media and learning resource management, 5. partnership network development, 6. measurement and evaluation of learning management, and 7. supervision for improving and developing the learning management process.

Keywords: Curriculum Administration Sufficiency; Economy Philosophy; School under HRH Project

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทยที่รัฐมีหน้าที่จัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างสุจริต อันเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยจึงกำหนดกรอบทิศทางการจัดการศึกษาผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค มีคุณภาพ และมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในระดับสากล ทั้งนี้ แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชนยังสอดคล้องกับหลักการของ ที่เน้นย้ำว่าการศึกษาคือกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพประชาชนและคุณภาพประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 กำหนดให้การพัฒนาผู้เรียนมุ่งเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยบูรณาการทั้งในระดับการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา..., 2566) ที่มุ่งจัดการศึกษาคุณภาพบนวิถีความเป็นไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนดังกล่าวปรากฏชัดในโรงเรียนโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (โรงเรียน กพด.) ซึ่งน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารหลักสูตรและการบริหารงานวิชาการเป็นสำคัญ อันเป็นกลไกหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หลักสูตรแกนกลางฯ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

การขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาตามนโยบายภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ยังคงประสบปัญหาเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจของครูในการบูรณาการหลักปรัชญาฯ เข้าสู่หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ ซึ่งบางส่วนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนและจำกัดกรอบการประยุกต์ใช้เฉพาะด้านการเกษตร นอกจากนี้ ยังพบข้อจำกัดด้านความพร้อมของบุคลากร ภาระงานที่สูง ระยะเวลาในการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่เพียงพอ รวมถึงบทบาทของผู้บริหารที่ขาดความรู้และทักษะด้านการบริหารหลักสูตร ส่งผลให้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้มีความรู้และหน้าที่ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนการสอน และมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะ “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของตลอดจนศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของในโครงการ “การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” (โรงเรียน กพด.) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา..., เขต 2 (โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า, 2568)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา..., เขต 2

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 2

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 2

1.1 ประชากร

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน ครูผู้สอนของโรงเรียน กพด. จำนวน 100 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 129 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 4 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และระยะเวลาปฏิบัติงานในสถานศึกษา เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 2 มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วย กระบวนการ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนส่งเสริมครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

1.3 การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 ศึกษาหลักการจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชานัน เขต 2 แล้วนำข้อมูลไปสร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพ

1.3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.3.3 คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item Objective Congruence: IOC) ว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จากการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่า 1.00

1.3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Form นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.1 ส่งแบบสอบถามให้ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 29 คน ครูผู้สอน จำนวน 100 คน รวมทั้งหมด 129 คน โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบของ Google Forms จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.2 สรุปผลการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ การบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

1.4.3 นำผลสรุปการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ให้ข้อมูลทั้งหมดมารวมกัน จัดหมวดหมู่ บันทึกไว้ และดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.1 ตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์โดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยวิธีการบรรยายประกอบตาราง ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายชื่อและโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1.1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ครูผู้สอนจำนวน 1 คน และครูวิชาการ จำนวน 2 คน จำนวน 5 คน ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยคัดเลือกประเด็นที่สะท้อนลักษณะสำคัญของสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน เพื่อใช้ในการกำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์ โดยอิงกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายในสถานศึกษาและปัจจัยภายนอกสถานศึกษา

2.3.2 ผู้วิจัยจัดทำร่างหัวข้อประเด็นการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์

2.3.3 ผู้วิจัยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยกำหนดโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบ นำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. เสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิทรงคุณวุฒิผู้มีความเชี่ยวชาญ ส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 จำนวน 2 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 จากผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 และเหตุปัจจัย

3.3 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ร่างแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 และปัจจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

3.3.2 นำร่างแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่ โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอญตุง ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบให้ข้อคิดเห็น

3.3.3 ปรับปรุงแก้ไขร่างแนวการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม ขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางแต่ละข้อ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียน กพด.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ข้อ	รายการ	สภาพการบริหารงาน		แปลผล	ลำดับ
		อาคารสถานที่ โดย			
		ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล			
		μ	σ		
1	ด้านการวางแผนส่งเสริมครู	3.61	.29	มาก	2
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.54	.41	มาก	4
3	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.26	.53	ปานกลาง	7
4	ด้านการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้	3.53	.42	มาก	5
5	ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย	3.99	.16	มาก	1
6	ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.43	.20	ปานกลาง	6
7	ด้านการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	3.56	.21	มาก	3
ภาพรวม		2.77	.23	มาก	

จากตารางที่ 1 จากตารางที่ 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56$, $\sigma = .23$) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.99$, $\sigma = .16$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนส่งเสริมครู ($\mu = 3.61$, $\sigma = .29$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\mu = 3.26$, $\sigma = .53$)

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

ปัจจัยภายใน

1. โครงสร้างและนโยบายของโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีแต่การดำเนินงานยังขาดความต่อเนื่องและความชัดเจนในเชิงปฏิบัติ รวมถึงการนิเทศติดตามที่ยังไม่มุ่งเน้นเฉพาะด้านดังกล่าวอย่างเป็นระบบ

2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินการได้เพียงบางส่วน ส่งผลให้ผลลัพธ์ผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่ปรากฏอย่างชัดเจน และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ยังไม่ต่อเนื่อง

3. ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับเบื้องต้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาศักยภาพครูยังไม่ครอบคลุมและขาดความต่อเนื่อง

4. โรงเรียนมีงบประมาณจำกัดและต้องจัดสรรให้กับภารกิจพื้นฐานเป็นหลัก ส่งผลให้การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาครู สื่อ และกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการได้ในวงจำกัด

5. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังมีไม่เพียงพอและขาดความหลากหลาย

6. การบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนิเทศ กำกับ และติดตามขาดความต่อเนื่อง และยังไม่มีเครื่องมือหรือแนวปฏิบัติร่วมกันในการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ
ปัจจัยภายนอก

1. โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ทุรกันดารที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ขณะเดียวกันก็เป็นข้อจำกัดต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรภายนอก

2. การเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลของโรงเรียนมีข้อจำกัด ส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน และการประเมินผลยังไม่แพร่หลาย

3. บริบททางเศรษฐกิจของชุมชนและข้อจำกัดด้านงบประมาณของโรงเรียนส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การบริหารหลักสูตรของ โรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ต้องดำเนินการภายใต้กรอบนโยบายและกฎหมายด้านการศึกษาของรัฐและหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ผลการศึกษาแนวการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

การศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 จำนวน 2 คน โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านการวางแผนส่งเสริมครู มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์บริบทและความต้องการพัฒนาครู หมายถึง การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างตรงประเด็นและสอดคล้องกับสภาพจริง ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบายและเป้าหมายการส่งเสริมครู หมายถึง กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และตัวชี้วัดการพัฒนาครู ขั้นที่ 3 การวางแผนกิจกรรมพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม หมายถึง วางแผนกิจกรรมพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และภาคีเครือข่าย เน้นรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่ทุรกันดาร ขั้นที่ 4 การสนับสนุนทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ เวลา และทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามแนวคิดพอประมาณและมีเหตุผล ขั้นที่ 5 การดำเนินการพัฒนาครูตามแผนที่กำหนด หมายถึง ดำเนินกิจกรรมพัฒนาครูตามแผนอย่างต่อเนื่องและพัฒนาศักยภาพตามบริบทของโรงเรียน กพด. ขั้นที่ 6 การนิเทศ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะเชิงกลायณมิตร

หมายถึง ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูในลักษณะ กัลยาณมิตร เน้นการให้กำลังใจ การสะท้อนผลการปฏิบัติ และการร่วมกันแก้ไขปัญหา ชั้นที่ 7 การประเมินผลและปรับปรุงแผนการส่งเสริมครูอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ประเมินผลการพัฒนาครูทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนดังนี้ ชั้นที่ 1 การศึกษานโยบายและกรอบหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง หมายถึง สถานศึกษาศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน กพด. ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษาและชุมชน หมายถึง การวิเคราะห์บริบทโรงเรียน กพด. ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ทุรกันดาร เพื่อนำข้อมูลมาใช้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรและสาระสำคัญที่มีความยืดหยุ่น สามารถบูรณาการบริบทชุมชนเข้ากับการเรียนรู้ได้จริง และไม่เป็นภาระต่อครูและนักเรียน ชั้นที่ 3 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง สถานศึกษาร่วมกันกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สะท้อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจน ชั้นที่ 4 การออกแบบและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์นโยบาย บริบท และคุณลักษณะผู้เรียน มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในโครงสร้างหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม ชั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมของครูและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน กพด. เพื่อให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาชั้นที่ 6 การทดลองใช้และปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง นำหลักสูตรสถานศึกษาไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนรู้มีการติดตามผลนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของโรงเรียน กพด. ชั้นที่ 7 การติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร ผลลัพธ์ผู้เรียนตาม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ให้เหมาะสมกับโรงเรียน กพด.

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 1 การวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบทพื้นที่ หมายถึง ครูศึกษาข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ควบคู่กับการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน กพด. นำข้อมูลมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ชั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ Active Learning หมายถึง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้น Active Learning และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นที่ 4 การใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง เข้าใจบริบทพื้นที่ และเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นสามารถดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ชั้นที่ 5 การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนอย่างเต็มตามความถนัดและบริบทเฉพาะบุคคล ชั้นที่ 6 การสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การจัดกระบวนการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอให้ตอบสนองบริบทโรงเรียน กพด. ได้ดียิ่งขึ้น ชั้นที่ 7 การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้บริหารและครูร่วมกันติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อย่างครอบคลุมทั้ง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน ตามเป้าหมายหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน กพด.

4. ด้านการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ หมายถึง การวางแผนพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ โดยยึดหลัก ความพอประมาณ ความคุ้มค่า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน กพด. ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาสื่อ หมายถึง สถานศึกษากำหนดนโยบายและแนวทางการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 3 การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน หมายถึง ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ฐานชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ขั้นที่ 4 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ หมายถึง สนับสนุนให้ครูเลือก ใช้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้จากวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุที่หาได้ง่ายในชุมชน โดยเน้นความเรียบง่าย ประหยัด และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ขั้นที่ 5 การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม หมายถึง เลือกใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ขั้นที่ 6 การมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง เปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแล และใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ขั้นที่ 7 การติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงสื่ออย่างต่อเนื่อง หมายถึง การติดตามและประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนา

5. การสร้างภาคีเครือข่าย มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายและขอบเขตเครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง กำหนดเป้าหมายการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เครือข่ายเป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน กพด. ในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด ขั้นที่ 2 คัดเลือกภาคีเครือข่ายที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เลือกภาคีเครือข่ายที่มีศักยภาพและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ที่บูรณาการ ร่วมกันขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อย่างบูรณาการและต่อเนื่องขั้นที่ 3 จัดทำแผนเครือข่ายและกำหนดบทบาทหน้าที่ร่วมกันอย่างเป็นระบบ หมายถึง จัดทำแผนปฏิบัติการเครือข่ายในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และภาคีเครือข่ายอย่างชัดเจน ขั้นที่ 4 สร้างระบบสื่อสารและฐานข้อมูลร่วมของเครือข่าย หมายถึง การพัฒนาระบบสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดขั้นที่ 5 ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรร่วมกันในลักษณะ PLC หมายถึง จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งเครือข่าย ขั้นที่ 6 นำผลจากเครือข่ายไปปรับใช้ในหลักสูตรสถานศึกษาและสร้างโรงเรียนต้นแบบ หมายถึง การนำองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ได้จากเครือข่ายไปปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 7 ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาเครือข่ายให้ยั่งยืน หมายถึง การกำหนดตัวชี้วัดร่วมของเครือข่าย เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

6. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบและเป้าหมายการประเมินร่วมกัน หมายถึง การกำหนดกรอบแนวคิดและเป้าหมายการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนตามสภาพจริงในบริบทโรงเรียน กพด. ขั้นที่ 2 การพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมิน หมายถึง การกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินที่ชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน กพด. ขั้นที่ 3 การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินที่หลากหลาย หมายถึง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาและใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ขั้นที่ 4 การพัฒนาศักยภาพครูด้านการประเมิน หมายถึง จัดอบรมหรือกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครูในการออกแบบเกณฑ์ เครื่องมือ และการประเมินชิ้นงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 5 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

หมายถึง นำผลการประเมินชิ้นงานและพัฒนาการของผู้เรียนไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการสอน เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 6 การติดตามและนิเทศการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินการติดตามและนิเทศการวัดและประเมินผลของครูอย่างสม่ำเสมอในลักษณะกัลยาณมิตร เพื่อให้การประเมินเป็นไปตามกรอบที่กำหนด ขั้นที่ 7 การทบทวนและพัฒนาระบบการประเมิน หมายถึง ทบทวนผลการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผล และปรับปรุงระบบการประเมินให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียน กพด. อย่างต่อเนื่องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. การนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดนโยบายและกรอบการนิเทศของสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษากำหนดนโยบายและกรอบการนิเทศที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ของครู หมายถึง การร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และปัญหาอุปสรรคในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน กพด. ขั้นที่ 3 วางแผนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร หมายถึง วางแผนการนิเทศโดยเน้นการให้คำแนะนำ ส่งเสริม และสร้างความเข้าใจแก่ครูในลักษณะกัลยาณมิตร ขั้นที่ 4 ดำเนินการนิเทศในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน หมายถึง ดำเนินการนิเทศผ่านการสังเกตการสอน การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ เน้นการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นที่ 5 สะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา หมายถึง สะท้อนผลการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบทพื้นที่ ขั้นที่ 6 ติดตามและสนับสนุนการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การติดตามการนำข้อเสนอแนะจากการนิเทศไปใช้จริง และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ขั้นที่ 7 สรุปผลและพัฒนาระบบการนิเทศอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สรุปผลการดำเนินงานด้านการนิเทศ เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาระบบและรูปแบบการนิเทศของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน กพด. และการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 อภิปรายได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการศึกษาได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่องในเชิงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่ระบุว่า สถานศึกษาในพื้นที่พิเศษมักประสบปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวางแผนส่งเสริมครูและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ เวลา และภาระงานหลายบทบาทของครู ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพครูและการออกแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลยังไม่ครอบคลุม สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2563) ที่ชี้ว่าครูในโรงเรียนชนบทและพื้นที่ทุรกันดารมีข้อจำกัดในการพัฒนาตนเองอย่าง

ต่อเนื่อง ขณะที่ด้านการพัฒนาหลักสูตรและสื่อแหล่งเรียนรู้มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนศักยภาพของโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของธนา ประมุขกุล (2561) และชัชวาลย์ สิงหาทอง (2562) ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายและการนิเทศ กำกับ ติดตาม พบว่า แม้โรงเรียนจะให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ แต่การดำเนินงานยังขาดกลไกและโครงสร้างความร่วมมือระยะยาว รวมถึงการนิเทศเชิงลึกที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสุหิตย์ อาภากร (2560) และจิรภัทร มหาวงค์ (2565) ที่ชี้ว่าการพัฒนาเครือข่ายและการนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารงานอาคารสถานที่ โดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาตอยตุง

ผลการศึกษาปัจจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 สะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับความพร้อมเชิงระบบของสถานศึกษา มากกว่าการกำหนดนโยบายหรือเป้าหมายเพียงเชิงเอกสาร โดยปัจจัยภายในด้านโครงสร้างการบริหาร การจัดสรรทรัพยากร และสมรรถนะของบุคลากรยังเป็นข้อจำกัดสำคัญ ทำให้การดำเนินงานหลายด้านเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวและขาดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ปัจจัยภายนอกด้านบริบทพื้นที่ทุรกันดาร เศรษฐกิจของชุมชน และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ส่งผลโดยตรงต่อโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ การเข้าถึงเครือข่ายสนับสนุน และการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งผลให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติยังเกิดความแตกต่างระหว่างพื้นที่ ทั้งนี้ ปัจจัยต่าง ๆ มีลักษณะเชื่อมโยงกันตลอดห่วงโซ่การบริหารหลักสูตร ตั้งแต่การพัฒนาคู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย การวัดและประเมินผล ไปจนถึงการนิเทศติดตาม หากปัจจัยภายในยังไม่เข้มแข็งและปัจจัยภายนอกยังมีข้อจำกัดสูง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงยังไม่สามารถยกระดับเป็นระบบที่ต่อเนื่องทั้งสถานศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับภาพรวมสภาวะการศึกษาไทยในบริบทพื้นที่ห่างไกล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

แนวการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ผลการศึกษาหาแนวการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 โดยการใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และใช้เครื่องมือเป็นร่างการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เมื่อพิจารณาผลการสนทนากลุ่มอภิปรายผลได้ดังนี้

การอภิปรายผลสะท้อนว่า “แนวทางตามกระบวนการ 7 ขั้นตอน” ช่วยทำให้การบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. มีลักษณะเป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น เพราะเริ่มจากการวิเคราะห์บริบท/ความต้องการจริง ก่อนแปลงนโยบายสู่แผนปฏิบัติที่ทำได้ในพื้นที่ทุรกันดาร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ด้านการวางแผนส่งเสริมครู การกำหนดเป้าหมายร่วมและการพัฒนาครูแบบมีส่วนร่วม (เช่น PLC/อบรมเชิงปฏิบัติการ/แลกเปลี่ยนผลการสอน) ช่วยลดช่องว่าง “นโยบาย-ชั้นเรียน” และทำให้ครูเห็นแนวทางบูรณาการพอเพียงที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)ด้านการพัฒนาหลักสูตร การเชื่อมโยงนโยบาย บริบทชุมชน คุณลักษณะผู้เรียน และการติดตามปรับปรุงแบบเป็นวงจร ทำให้หลักสูตรมีความหมายต่อผู้เรียนและเหมาะกับพื้นที่พิเศษมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเริ่มจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล และออกแบบกิจกรรม Active Learning ที่เชื่อมโยง “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้เด่นชัดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทาง 7 ขั้นตอนช่วยเน้นความพอประมาณ/คุ้มค่า โดยยกระดับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น แหล่งเรียนรู้ ลดการพึ่งพาสื่อราคาแพงที่เข้าถึงยากในพื้นที่ทุรกันดาร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)ด้านการสร้างเครือข่าย หากกำหนดเป้าหมายร่วม บทบาทหน้าที่ และระบบติดตามผลหลังแลกเปลี่ยน เรียนรู้ จะช่วย “แปลงความรู้จากเครือข่าย” ไปสู่การพัฒนาหลักสูตร/การสอนจริงได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานที่เชื่อว่าเครือข่ายมีผลต่อคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กเมื่อบริหารอย่างเป็นระบบ (พิสิฐ เทพไกรวัล , 2554) ด้านการวัดและประเมินผล การใช้การประเมินเพื่อพัฒนา (ใช้ชิ้นงาน/แฟ้มสะสมงาน/สะท้อนผล) ทำให้การ ประเมินครอบคลุมคุณลักษณะเชิงพหุเพียงมากกว่าคะแนนความรู้เพียงอย่างเดียว และช่วยปรับการสอนอย่าง ต่อเนื่อง (กุลชาติ พันธวรกุล, 2558) ด้านการนิเทศ แนวทางนิเทศเชิงกัลยาณมิตรที่ผูกกับวงจรติดตาม – สะท้อนผล ช่วยให้การพัฒนาได้จริงในบริบททรัพยากรจำกัด และทำให้การบูรณาการพอเพียง “ฝังอยู่ในงาน ประจำ” มากกว่าการเป็นครั้งคราว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 มีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

ระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 2 ควรใช้แนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กพด. เป็นกลไกขับเคลื่อนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนความยืดหยุ่นในการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ทุรกันดาร ทั้งโครงสร้างหลักสูตร เวลาเรียน และการใช้ทรัพยากรชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ พร้อมทั้งพัฒนาระบบสนับสนุนเชิงระบบด้าน งบประมาณ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการนิเทศที่มุ่งการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลใน ระดับห้องเรียนและความยั่งยืนในระยะยาว

ระดับปฏิบัติการ

สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยเสนอ ไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการทั้ง 7 ด้านให้เชื่อมโยงกันเป็นวงจรการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างความเข้าใจร่วมของผู้บริหารและครูในเชิงการปฏิบัติจริง ตั้งแต่การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลตามสภาพจริง พร้อมทั้งส่งเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็กและพื้นที่ทุรกันดาร เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองหรือเชิงพัฒนาเพื่อติดตามผลการนำแนวทางการ บริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในโรงเรียน กพด. ทั้งด้านคุณภาพการจัดการ เรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พร้อมทั้งขยายการศึกษาไปยังโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดารใน

จังหวัดหรือภูมิภาคอื่น เพื่อเปรียบเทียบบริบทและปัจจัยแห่งความสำเร็จ รวมถึงศึกษาบทบาทภาคีเครือข่าย และชุมชนเชิงลึก เพื่อพัฒนาโมเดลการบริหารหลักสูตรที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้าง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่า การบริหารหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียน กพด. ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนส่งเสริมครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านการจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างภาคีเครือข่าย ด้านการวัดและประเมินผลการ จัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องขับเคลื่อนผ่าน “กระบวนการเชิงระบบแบบวงจร” ที่บูรณาการการพัฒนาครู หลักสูตร การเรียนรู้ และการนิเทศเข้าด้วยกัน โดยยึดบริบทพื้นที่ทุรกันดารและทุนชุมชนเป็นฐาน จึงจะสามารถแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียน ได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กุลชาติ พันธวรกุล. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรภัทร มหาวงศ์. (2565). การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก: ข้อจำกัดและแนวทางพัฒนา. *วารสารการ นิเทศและพัฒนาการศึกษา*, 6(2), 23–38.
- ชัชวาลย์ สิงหาทอง. (2562). แหล่งเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสาร ศึกษาศาสตร์*, 30(3), 89–104.
- ธนา ประมุขกุล. (2561). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเชิงพื้นที่สำหรับโรงเรียนในบริบทเฉพาะ. *วารสารการ บริหารการศึกษา*, 12(1), 1–15.
- นายพิสิฐ เทพไกลวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติเล็ก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้น จาก https://phd.mbuisc.ac.th/KKU_Thesis/A_Pisit.pdf
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2560). เครือข่ายการเรียนรู้กับการพัฒนาการศึกษา. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ ธารนาถ. (2025). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 36(1), 81–94.
- วีระวัฒน์ อุ่นเส่นหา. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาบริการด้านวิจัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2. (2566, 3 มกราคม). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 2. <https://www.nan2.go.th/>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรง พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.obec.go.th>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.obec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *รายงานข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนพื้นที่สูง ปี 2566*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการติดตามการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. <https://www.onec.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018)*. <https://www.dcy.go.th>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2563)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2563). การพัฒนาครูในโรงเรียนชนบทและพื้นที่พิเศษ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 19(2), 45–58.
- โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า. (2568, 12 กรกฎาคม). *โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า*. <https://www.psproject.org/>